

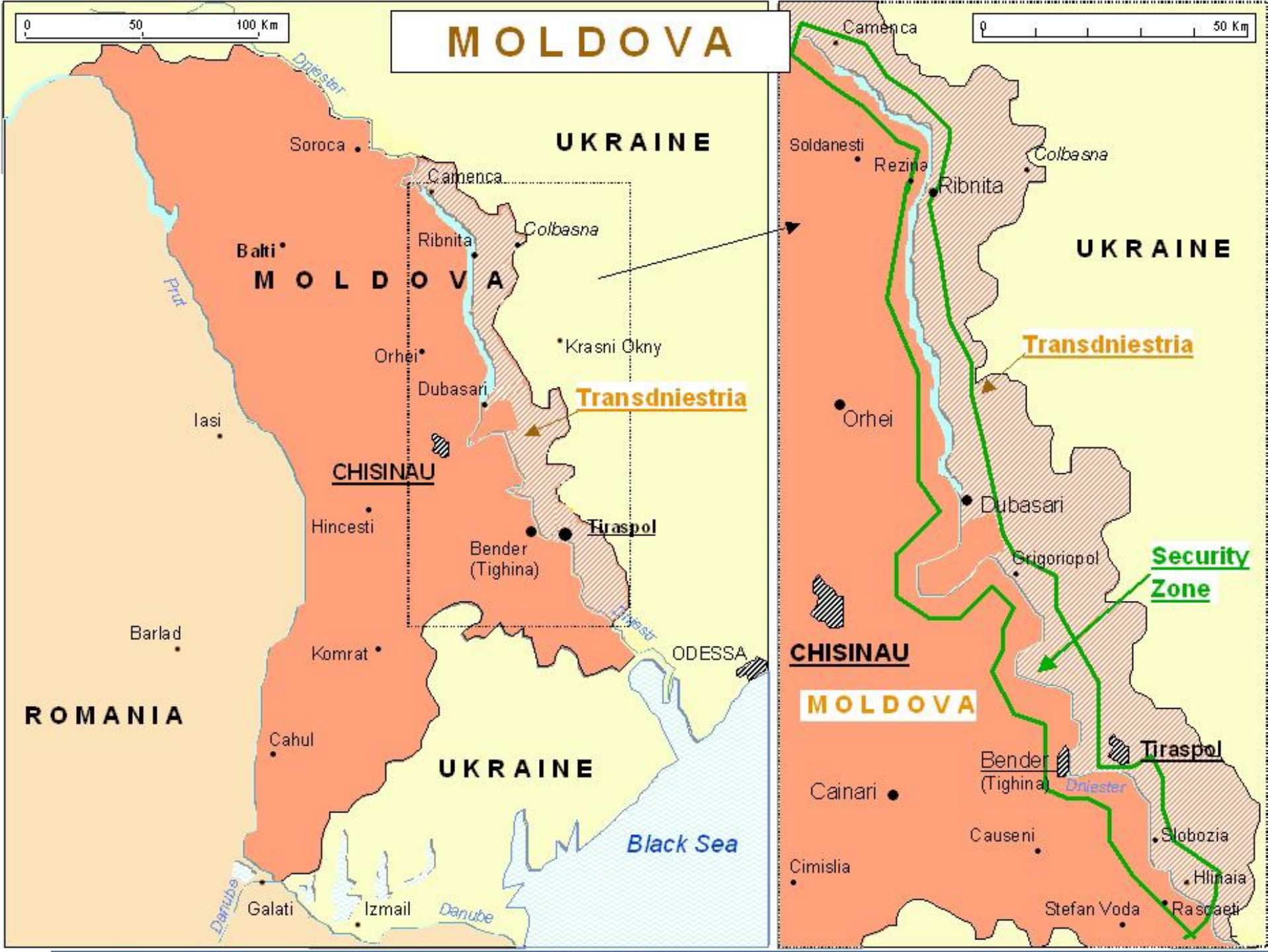

BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ
A UNIVERSITĂȚII DE STAT "ALECU RUSSO" DIN BĂLȚI

EROII NU MOR NICIODATĂ

Expoziție tematică

20 de ani de la declanșarea
Conflictului armat de pe Nistru
din 1992

Pe 2 septembrie 1990 a fost proclamată Republica Moldovenească Nistreană. La 25 august 1991 sovietul suprem al RMN a adoptat declarația de independență a noii republici. Pe 27 august 1991 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Declarația de Independență a Republicii Moldova, al cărei teritoriu cuprindea și raioanele din stînga Nistrului. Parlamentul moldovenesc a cerut guvernului URSS "să înceapă negocierile cu guvernul moldovenesc cu privire la ocupația ilegală a Republicii Moldova și retragerea trupelor sovietice de pe teritoriul moldovenesc".

După ce Moldova a primit statutul de membru al ONU (2 martie 1992), președintele moldovean Mircea Snegur a autorizat o intervenție militară împotriva forțelor rebele care atacaseră posturi de poliție loiale Chișinăului de pe malul estic al Nistrului. Rebelii, ajutați de trupele sovietice, și-au consolidat controlul peste cea mai mare parte din zona disputată. La 21 iulie 1992 a fost semnat un acord de încetare a focului.

Chiar și după încetarea focului, Rusia a continuat să ofere regimului separatist sprijin militar, politic și economic, permițându-i să supraviețuiască și conferindu-i un anumit grad de autonomie vis-à-vis de Moldova.

În acest război au murit sute de oameni și alte sute au fost rănite, însă bilanțul este, și astăzi, unul estimativ. În timpul acestui conflict, forțele de la Tiraspol au fost sprijinite fățiș de Armata a XIV-a a Federației Ruse, staționată în Transnistria, preluând controlul asupra majorității localităților de la est de Nistru, dar și asupra orașului Tighina, de pe malul de vest, precum și a satelor Gîsca și Chițcani. Doar câteva localități din Transnistria au rămas loiale Chișinăului.

„A fost un război plămădit la Kremlin și asmuțit de unele cercuri politice de la Moscova, susținut din punct de vedere politic moral și material.

La 19 mai 1992, armata a 14-a a Federației Ruse s-a implicat direct în conflict și anume atunci am spus că Moldova se află în război cu Rusia. Deci, îl calificăm ca pe un război moldo-rus”, declara, anterior, Mircea Snegur pentru ediția on-line a BBC.

Republica Moldova,
ca și alte state sau organizații non-
guvernamentale susține că guvernul
separatist de la Tiraspol este autoritar și
nu respectă drepturile omului și a acuzat
regimul separatist de arestări
nejustificate și tortură.

Moldoveni „cu grad” care au luptat în 1992 în Transnistria susțin că separatiștii se pregăteau de confruntări militare încă din 1989. Aceștia mai spun că țara noastră era nepregătită să ducă bătălia, neavând armată și militari. Pe front au fost trimiși voluntari și polițiști fără muniție și haine. La distanță de **20** de ani, militarii noștri vorbesc despre luptele de la Cocieri, Coșnița și Tighina, cele trei platouri unde s-au bătut cu separatiștii.

Voluntarii au fost instruiți militar și încadrați în grupurile coordonate de Ministerul Securității: *Burunducii, Scorpionii, Răzeșii și Dacii*. Toate grupurile au acționat în zona Dubăsari, în total numărau circa 600 de oameni. La acea dată nu exista Ministerul Apărării, rolul lui fiind îndeplinit de acești combatanți, care au luat de bunăvoie arma în mână, precum și de polițiștii aduși din toată țara.

- ***Casă ciuruită de gloanțe în Corjova***

Vladimir Coica: „Cele mai crîncene, din primele zile. Pentru că nu prea aveam arme, era greu, noi eram primii, singuri. Din partea ceia de Nistru nu puteau trece să ne ajute. Noi am vrut să trăim în Republica Moldova, să nu avem treabă cu separatiștii și ne-am ridicat toți băieții iștea tineri. Pe data de 2 martie 92. Eu chiar am plecat la lucru și cînd acolo de-amu îmi spunea, că fugi de aici, că pe tine te caută. Atunci umblau prin sate, împușcau. Noi de atîta și ne-am răsculat. Tot aveau. Erau pregătiți. Chiar și podul de la Vadul-lui-Vodă era ocupat de dînșii. Noi l-am eliberat. Ei l-au rupt și au fugit. Primii, care am luptat am fost noi și am eliberat patru sate. Coșnița, Pîrîta, Doroțcaia și Pogrebea. De la noi au murit 47 de oameni. Și apoi au venit aiștilalți la ajutor. Am călcat și pe mină și a explodat, mi s-a rupt un picior.”

Foștii luptători povestesc că pe teren erau mai multe conflicte de comunicare și putere între grupările paramilitare de voluntari, polițiști și conducerea armatei.

Coloneii și generalii de armată nu aveau încredere în cei de Securitate deoarece considerau că majoritatea era de origine rusofonă și pleda pentru păstrarea Uniunii Sovietice.

La rândul lor, angajații Securității susțin că exista o luptă de putere în sînul generalilor de armată.

O mână de voluntari au avut cîteva tentative strategice de a lua Dubăsariul și de a rupe Transnistria în două. „În dimineața de 18 mai 1992, am intrat în Dubăsari. Am mers pînă în centrul orașului și am rezistat o zi și jumătate. Atunci a fugit administrația separatistă și se duceau lupte de stradă”, a povestit Mihai Balan, unul dintre coordonatorii grupurilor de voluntari pe platoul Cocieri. „Am rupt linia, trebuia să vină armata și luam orașul. Dar am primit ordin de la colonelul de armată să ne retragem. Apoi au vrut să ne judece de Tribunalul Militar că am escaladat conflictul”.

„La 2 martie '92, un grup de 70 de polițiști din brigada specială a Ministerului de Interne a trecut Nistrul pe gheață, în dreptul satului Holercani, pentru a-i ajuta pe oamenii de la Cocieri, care fuseseră atacați de cazaci și de separatiști", își aduce aminte de începutul războiului Anton Gamurari, care conducea la acea vreme brigada de Poliție cu destinație specială Fulger.

În luptele din Transnistria
au participat de partea
moldovenească
circa zece mii de oameni.
Cu toții și-au riscat viața pentru
apărarea independenței și
integrității teritoriale a
Republicii Moldova.

Ziua de 2 martie 1992

a fost decretată de către Guvernul de
la Chișinău drept

**„Zi de comemorare a persoanelor
căzute în conflictul armat pentru
apărarea integrității și
independenței Republicii Moldova
(1991-1992)”.**

Tradițional, autoritățile organizează
acțiuni prin care le aduc un omagiu
eroilor acestui război.

- **" Despre ce fel de tactică e vorba cînd polițiștii erau schimbați la fiecare două săptămîni? Alexandru Ganenco, colonel de Securitate**
- **"Per ansamblu, Moldova a luat-o peste față din cauza lașității și a trădării conducerii țării". Anton Gamurari, General de Poliție**
- **" Cel mai mare regret este că n-am reușit să luăm Dubăsariul. Ne-am supus ordinelor și ne-am retras". Mihai Balan, Coordonator de voluntar**

Nicolae Petrică: „Este o lecție – dacă ești incapabil să hotărăști probleme, nu se poate să hotărăști cu arma. Trebuie să hotărăști pașnic. În 92 îmi apăram pământul și apăram în primul rînd pe acei ostași, care erau subalternii mei. În primul rînd, apăram viața lor, sănătatea lor, de aceea am fost nevoit ca să fac multe lucruri, ca să păstrez multe vieți. Poate cineva nu înțelege lucrul ăsta. Ca militar, eu știam ce-i război.”

Nicolae Petrică: „Noi am respins pe cei, care au vrut să ne atace. De aceea au început să ne bombardeze cu cîte

2 500 de obuze pe zi, să ne „cadoneze” pe Platoul Cocieri, pe satele Molovata, Holercani și alte sate. Adică se numește așa într-un cuvînt rusesc – „voiennîi banditizm”.

Potrivit datelor statistice, în acel război au decedat **800** de persoane, **40** au fost date dispărute și alte **3 500** au fost mutilate.

Dacă ar fi să credem acestor cifre, sute de mame și-au înmormântat feciorii, sute de copii cresc fără tată, sute de tinere soții văduve s-au pomenit că le e sortit să facă față enormelor greutăți ale vieții, pentru că soții lor au căzut, apărându-și Patria.

Bilanțul războiului

Au căzut în lupte 284 militari (cu cei morți în urma rănilor 364), 624 au fost răniți.

“Și-au pierdut viața peste 600 de persoane civile” (ziarul Adevărul Nistrean, 2001, 24 noiembrie, nr. 84-85, pag.2).

Nimic, însă, nu se spune despre cazacii de pe Don, mercenarii și fostii puscariasi.

Din partea Republicii Moldova au căzut cu moarte de erou 324 de combatanți, răniți – 1 180, inclusiv, colaboratori ai MAI - 90 morți, 579 răniți, din partea Armatei Naționale - 109 morți și 560 răniți. Au decedat 125 persoane civile și altele 41 au fost rănite. ”

Acum 20 de ani. A fost război

A large crowd of people is gathered for a protest. In the foreground, the heads and shoulders of many individuals are visible, some wearing dark winter hats. A large white banner is held across the middle of the crowd, featuring the text "PENTRU DREPTATE, CREDINȚĂ, NEAM!" in bold red capital letters. To the right, another smaller banner is partially visible with the text "UNITAȚI ALZAV...". In the background, a large, classical-style stone archway or monument stands against a pale, overcast sky. The overall atmosphere is one of a significant public demonstration.

UNITAȚI
ALZAV...

COCIERI

Conform datelor Armatei Naționale, circa 28 000 de persoane sînt declarate veterani ai conflictul armat de pe Nistru, printre care 7 000 de colaboratori MAI.

Fotografii de:

Ilie Ilașcu, Tudor Iovu, Nicolae Pojoga, Michael Evstafiev, Dmitry Borko ș.a.

Referințe:

- <http://romania-rusia.info/Transnistria1992.asp>
- <http://eroiinumor1992.wordpress.com/galerie-foto-4/>
- http://basarabian.blogspot.com/2007_02_01_archive.html
- <http://epochtimes-romania.com/news/2011/03/2-martie-ziua-memoriei-eroilor-cazuti-in-razboiul-transnistrian---103384>
- <http://www.frontpress.ro/?p=20917>
- <http://militar.infomondo.ro/tag/transnistria>
- <http://www.union.md/>
- <http://www.youtube.com/watch?v=rmNoExEXCR4>
- <http://gid-romania.com/Articole.asp?ID=3357>
- http://www.transnistria.md/upload/t_iovu.pdf

Expoziția a fost elaborată de
Silvia CIOBANU,
Șef serviciu Marcheting. Activitate Editorială

Februarie
2012